

10 JAAR DECENTRALISATIES
10 JAAR BREDE RAAD


Brede Raad 010,
spreekbuis van de
Rotterdammer



Voorwoord

Houd oog voor alle kanten van de zaak

Van tien jaar Brede Raad 010 heb ik er zes als directeur-voorzitter actief meegemaakt. De decentralisaties in het sociaal domein waren dus al in gang gezet. We kregen vooral te maken met de gevolgen. Onze leden spraken Rotterdammers in hun netwerk en pikten signalen op over allerlei problemen waarvoor deze Rotterdammers zich gesteld zagen.



Koen van Dijk
directeur-voorzitter

Die signalen zijn tot op de dag van vandaag herkenbaar. Mensen komen niet door protocollen, procedures en aanvraagrondes heen. Mensen ondervinden hoe moeilijk het is om doelgroepenvervoer goed te organiseren. Mensen begrijpen vaak niet of en zo ja, hoe zij in aanmerking (kunnen) komen voor voorzieningen die zij heel goed zouden kunnen gebruiken om volwaardig mee te doen in de samenleving.

We zien tegelijkertijd een gemeente die worstelt met grote uitdagingen. Ten eerste is er nooit genoeg geld om alles voor iedereen op te lossen. Ten tweede zijn er vaak niet genoeg mensen om het werk uit te voeren. Ten derde is het ontzettend ingewikkeld om iedereen recht te doen met maatwerk. Dat is een van de redenen voor het ontstaan van een loketten jungle waar je gemakkelijk in verdwaalt. Deze argumenten vragen tegelijk om nuancering. Zo is het altijd een politieke keuze waar je als gemeente je geld aan uitgeeft. Kun je altijd werknemers vinden als je arbeidsvoorwaarden verbetert. En kun je mensen ver- in plaats van wantrouwen, waardoor je met minder regels kunt volstaan. In de gemeente zijn ambtenaren en wethouders te vinden die oog hebben voor alle kanten van de zaak.

Spreekbuis van de Rotterdammer
Eenvoudig zal het besturen van een stad nooit worden. Om dat goed te doen, heb je iedereen nodig: inwoners, gemeente, Ombudsvrouwen, professionele organisaties, maatschappelijke organisaties, Rekenkamer, wetenschap, iedereen. En de Brede Raad 010 dus ook, omdat wij vaak de spreekbuis van de Rotterdammer zijn waar het gaat om het sociaal domein.

Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Brede Raad 010 geven we dit magazine uit. Daarin laten we een grote variëteit van betrokkenen in het Rotterdamse aan het woord over hoe het ervoor staat met de decentralisatie van het sociaal domein. We hopen het goede voorbeeld te geven door oog te houden voor alle kanten van de zaak.

10 JAAR DECENTRALISATIES
10 JAAR BREDE RAAD



Draai de wipwap om 8
Ombudsvrouwen Marianne van den Anker en Stans Goudsmit

Brede Raad 010 heeft stabiele basis 4
Muel van Bunge

De politiek is aan zet 6
Voorzitter Josje Bootsma

Positief én bezorgd 12
Carla Zonneveld, Vicevoorzitter

Tien jaar welkom in ons stadhuis 14
Ronald Buijt, wethouder Ouderen, Zorg en Jeugdzorg

Het kan écht anders! 16
Annemarieke van Egeraat, WARM Rotterdam

Dichterbij, maar nog niet dichtbij genoeg 22
Anita Jhingoer over tien jaar decentralisatie

Versterk de rechtspositie van burgers 24
Mr. dr. Eline Marie Linthorst, universitair docent EUR

Toegankelijkheid steeds beter op de kaart 28
Lex Aarts, coördinator 010Toegankelijk

Ga zo door! 30
Voormalig vicevoorzitter Renee Linck

10 jaar! Rotterdammers aan het woord laten 32
Sharida Noormohamed en Kiran Bihari

De waarde van kennis 34
Wilma Jansen over ST-RAW

Column 38
Toegankelijkheid van de stad

Niemand wil terug naar vóór 2015 40
Dr. Erna Hooghiemstra

Horen, zien en pleiten voor een eerlijk Rotterdam 44
Joan Titarsolej

Tien jaar Brede Raad 010 18
Charlotte van der Kooij en Gerda Huijssen





Ongerijmdheden in adviesvorm gieten 36
Karin Oppelland over tien jaar Brede Raad 010

Redactie
Brede Raad 010
www.brederaad-010.nl

Teksten
Muel van Bunge

Vormgeving en opmaak
or-create, Rotterdam
Reclameloods Rotterdam

Fotografie
Friszbee.nl, Brede Raad 010
Nienke Coumou

Redactieadres
Schiekade 105
3033 BH Rotterdam
redactie@brederaad-010.nl

Copyright
Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze en/of door welk ander medium ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Brede Raad 010. Deze publicatie is met uiterste nauwkeurigheid samengesteld. Zowel de auteur als de uitgever aanvaarden geen verantwoordelijkheid voor mogelijke schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in dit werk.

Muel van Bunge

BREDE RAAD 010 HEEFT STABIELE BASIS



Misschien nog wat schoorvoetend verscheen in 2016 het eerste advies van de Brede Raad 010 onder de titel: Doorontwikkeling sociaal domein. Dat was net na de oprichting in 2015. Sindsdien sturen de vrijwilligers van de Brede Raad 010 jaarlijks vele adviezen, consultaties en signaalbrieven naar het college van Burgemeester en Wethouders. Een van de recentste adviezen ging over suïcidepreventie bij jongeren. Zo breed is het sociaal domein.

Gebaseerd op de ervaringen van Rotterdammers in het sociaal domein van de stad stellen de vrijwilligers van de Brede Raad 010 hun adviezen samen. In hun netwerk bevinden zich mensen die afhankelijk zijn van de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet of de Jeugdwet. Hun ervaringen met het beleid van de gemeente vormen de basis van de adviezen van de Brede Raad 010. De adviezen zijn en blijven de kerntaak van de Brede Raad 010. Insteek is steeds: wat gaat goed en wat kan beter?

Invloed

In tien jaar tijd zijn de contacten met gemeente en andere organisaties in de stad gegroeid. De ontwikkeling in die contacten heeft ertoe geleid dat de Brede Raad 010 deelneemt aan vaste overleggen bij de gemeente zoals het overleg over het ouderenbeleid, de bestuursopdracht Zorg of de werkgroep Armoede. Ook leveren leden twee keer per jaar input in een driepartijenoverleg tussen gemeente, Brede Raad 010 en doelgroepenvervoerder Trevvel. Jaarlijks levert de Brede Raad 010 een consultatie over het zorgverzekeringspakket. Deelname aan zulke overleggen leidt lang niet altijd tot een concreet advies, maar door mee te doen aan die overleggen oefenen de leden wel invloed uit op de koers van de gemeente.

Dankzij deze vormen van samenwerking en de kennis en ervaring in al die jaren opgedaan, kreeg de Brede Raad 010 steeds vaker de vraag om andere cliëntenraden te ondersteunen. Zo ondersteunt de Brede Raad 010 nu ook de cliëntenraad leerlingenvervoer en de WSW-adviesraad. Voor de afdeling Werk & Inkomen van de gemeente Rotterdam verzorgt de Brede Raad 010 ook sessies over specifieke thema's waarmee de afdeling op basis van de ervaringen van bijstandsgerechtigden de dienstverlening kan verbeteren.

Jongerenraad

Door actief mee te denken in maatschappelijke discussies komen ook andere activiteiten op je pad. Kinderombudsvrouw Stans Goudsmit hamerde na het verschijnen van haar rapport Hoor mij, zie mij op de noodzaak een jongerenraad voor jongeren met een beperking op te richten. Hoewel niemand tegen zo'n initiatief kan zijn, kwam het er maar niet van deze raad van de grond te tillen. In samenwerking met Rotterdam Onbeperkt is dit in de zomer van 2025 gelukt. Inmiddels is de jongerenraad voor jongeren met een beperking actief en is een eerste advies verstuurd naar wethouder Faouzi Achbar!

Zo groeit de Brede Raad 010 uit tot meer dan alleen een adviesorgaan voor het college van B&W. De activiteiten zijn breder geworden en daarmee is de Brede Raad 010 een vaste waarde in het maatschappelijk speelveld van Rotterdam. Een stabiele basis om nog jaren op voort te bouwen! ■



Voorzitter Josje Bootsma

DE POLITIEK IS AAN ZET

Zo tegen het einde van haar tweede termijn als voorzitter van de Brede Raad 010 kan Josje Bootsma nog aangenaam verrast zijn over de professionaliteit die ze bij ‘haar’ organisatie ziet.

‘We schrijven belangrijke adviezen, werken met veel organisaties in de stad samen en hebben goede contacten met ambtenaren en wethouders. Onze leden hebben prima netwerken waardoor we die stem van de Rotterdammers via onze adviezen bij de gemeente kunnen binnenbrengen. Daar vind ik ons echt goed in.’

Over alles is nagedacht

Wat de buitenwacht niet altijd ziet, is hoe de Brede Raad 010 aan zijn continuïteit werkt. Josje Bootsma: ‘Wij zijn zo’n zes jaar geleden als volledig nieuw bestuur aangetreden. Er was behoefte aan een verse start. Zo zijn Setkin Sies, Jenny Vermeeren, Samira Abbadi, Mieke Cardol en ik begonnen. Inmiddels hebben we een rooster van aftreden opgesteld om te voorkomen dat je straks weer een geheel nieuw bestuur moet aanstellen. Setkin is daarom al afgetreden en we hebben Judritza ter Linde-Jasinta in ons midden. Daarnaast hebben we drie nieuwe bestuursleden klaarstaan: twee nieuwe bestuursleden komen nu in de plaats van Jenny en Samira, het derde bestuurslid is een jaar ‘boventallig’, en vervangt in november 2026 Mieke of mij. Ook bij de leden van de raad zien we een bijna geruisloze aanwas.

Afscheid hebben we genomen van leden die drie keer hun termijn hebben volgemaakt en dan zijn er nieuwe leden nodig. De werving daarvan is heel soepel verlopen. En het mooie is dat je weinig verloop ziet. Nieuwe leden krijgen een gedegen inwerkprogramma, maken een oefenadvies en belanden bij de andere leden in een warm bad. Dat zien wij als bestuur op afstand en dat doet ons goed. Over alles is nagedacht.’

‘Ook in ons contact met de gemeente houden we afstand van het operationele gebeuren. Eens per twee jaar ontmoeten we de wethouder en eens per twee jaar de directeur Maatschappelijke Ontwikkeling van de gemeente. We praten dan in heel algemene zin bij. Wij willen Koen van Dijk als directeur-voorzitter niet voor de voeten lopen. Het enige wat we hebben aangestipt, is dat de gemeente sneller zou mogen zijn met haar reactie op onze adviezen. Daar werkt de gemeente aan’, aldus Josje Bootsma.

Het kan beter

Tien jaar decentralisatie van het sociaal domein heeft Josje Bootsma van nabij gevolgd, niet alleen als voorzitter maar ook in haar werk destijds als bestuurder van een grote zorgorganisatie. ‘Het leek een mooie gedachte om zorg dichter bij de burger te organiseren’, kijkt ze terug. ‘Ik was vóór. ‘Jammer genoeg hebben de met de decentralisatie gepaard gaande bezuinigingen het proces de das omgedaan. Gemeentes bleken in het algemeen te weinig kennis te hebben van bijvoorbeeld langdurige zorg of dakloosheid. Wachtlijsten in de zorg zijn niet opgelost. En de informatievoorziening aan Rotterdammers kan nog steeds beter. Eén loket voor burgers blijft het streven, het is voor te veel mensen nog te onduidelijk waar ze moeten aankloppen met hun problemen. Dus de politiek is aan zet’. ■



Marianne van den Anker en Stans Goudsmit

Draai de wipwap om

Vraag aan Ombudsvrouwen Marianne van den Anker en Stans Goudsmit hoe zij kijken naar de decentralisatie van het sociaal domein en ze gaan spontaan los op het orgel. Bevlogen als altijd stapelen ze de ene na de andere oplossing voor wat misgaat, op. We maken een verfrissend rondje langs de velden.

‘Het uitgangspunt van de decentralisatie in de jeugdhulp was prima: één gezin, één plan en één regisseur’, trapt Kinderombudsvrouw Stans Goudsmit af. ‘Beleg het waar de overheid zijn inwoners kan bereiken, dus dicht bij die inwoners. Maar we moeten eerlijk zijn: het is niet gelukt. Kijk naar het drama rond het Vlaardingse meisje: daar werkten te veel hulpverleners, maar ontbrak het aan regie, aan overzicht waar al die hulpverleners mee bezig waren. Iedereen werkte vanuit zijn eigen kokertje en het resultaat is dramatisch. Gebrek aan regie zien we ook gebeuren in Rotterdam. We zien ook dat het aantal kinderen dat jeugdhulp krijgt in de afgelopen zes jaar alleen maar groter geworden. Voorheen had één op de twintig kinderen jeugdhulp, vandaag de dag is dat één op zes! Dat komt mede omdat de gemeente meer ziet. Maar de bandbreedte van wat we acceptabel vinden, is ook nauwer geworden. We medicaliseren steeds meer. En Social media brengen veel psychische schade toe.’

Bij de hervormingsagenda voor Jeugdhulp waar de overheid nu mee bezig is, moeten we niet terug naar méér centraliseren om de toegang tot de jeugdhulp te verbeteren maar juist de decentralisatie verbeteren. Verminder dus de administratieve lasten, ontschot afdelingen binnen de gemeente en ga écht werken volgens het principe één gezin, één plan, één regisseur. De hulpverlening is te versnipperd, de lokettenjungle bestaat nog steeds. Een kind gaat door de eiersnijder: iedere hulpverlener krijgt een plakje en concentreert zich op zijn eigen kokertje. Houd het hele ei nou onder je hoede! Daarnaast hebben we te maken met schaarste: er zijn niet genoeg professionele hulpverleners. Er zijn te veel kinderen die geen jeugdbeschermer hebben, er zijn inmiddels dakloze gezinnen: kinderen leven op straat.’

Samenaarschap

Marianne van den Anker: ‘Wij spreken van samenaarschap, een samentrekking van samenwerking en eigenaarschap: het gaat vooral over het feit dat niemand in de bureaucratie eigenaar is van situaties waar burgers en ondernemers in terecht komen. Denk aan de versnippering, de lokettenjungle en de eiersnijder. Omdat het zo ingewikkeld is zeggen wij: werk vanuit samenaarschap. Alle instanties tezamen werken samen vanuit eigenaarschap. Met als doel die felbegeerde holistische, integrale, wrap around ondersteuning.

‘Wij gaan uit van de Holy Ground: iedereen die in onze gemeente, woont, werkt, recreëert of onderneemt, kan bij ons terecht met zijn probleem.’ Die Holy Ground is nodig omdat mensen in de verdrukking komen of niet meer weten hoe ze zich moeten verhouden tot de overheid. ‘Ik denk echt dat de overheid ziek is’, zegt Marianne van den Anker. ‘Het lukt de overheid niet zich

→

“Welzijnsorganisaties kunnen mensen helpen met bijvoorbeeld klachten of het aanvragen van een tegemoetkoming uit de bijzondere bijstand.”

te verplaatsen in de leefwereld van mensen. Wij zien dat ambtenaren vooral op rechtmatigheid zitten als ze iets moeten beoordelen. De meeste ambtenaren hebben de neiging zich achter de rechtmatigheid te verschuilen: als het volgens de wet niet mag, dan doen we het niet. Ze zoeken in de krochten van de wet naar risico’s waardoor iets niet kan. Zonder te kijken naar wat nodig is om mensen te helpen. Tegenover die houding staan algemene beginselen van behoorlijk bestuur, mensenrechten, vertrouwen in mensen. Als je die twee op een wipwap zet, slaat de verhouding nu zwaar door naar rechtmatigheid, bijna naar honderd procent. Tegen ambtenaren wil ik zeggen: durf gemotiveerd af te wijken! Dus draai die wipwap om en laat die menselijke beginselen de boventoon voeren.’

‘Je ziet het ook bij gecontracteerde zorgaanbieders’, zegt ze. ‘Je hoeft niet alles op indicatie te doen. Wie heeft ooit verzonnen dat je gediplomeerd moet zijn om iemand te helpen met het aantrekken van zijn steunkousen? Zorgaanbieders houden zo’n regel in stand om zich te verzekeren van werk. Maar feitelijk is het toch flauwekul? Durf je hiervan af te wijken, dan kun je veel meer mensen helpen tegen lagere kosten.’

Breng macht en tegenmacht in evenwicht

Ook bij welzijnsorganisaties ziet ze de grote partijen vooral bezig met de uitvoering van de welzijnsopdracht die ze van de gemeente hebben meegekregen. ‘Welzijnsorganisaties kunnen mensen helpen met bijvoorbeeld klachten of het aanvragen van een tegemoetkoming uit de bijzondere bijstand. Als medewerkers inwoners dan vertellen dat ze bijzondere bijstand maar beter niet kunnen aanvragen omdat ze er waarschijnlijk niet voor in aanmerking komen, dan ben je die mensen niet echt aan het helpen. Uiteindelijk komen deze mensen bij ons terecht. En wij moeten het vervolgens hogerop zoeken in plaats van dat we individuele casuïstiek oplossen. Zo beland je in een gevecht met de overheid terwijl je het ook anders had kunnen oplossen.’

Mede in dit kader wil Marianne van den Anker meer impact voor haar eigen organisatie. ‘In de verordening van de Ombudsman zit geen verplichting voor de gemeente om onze aanbevelingen op te volgen. Dat moet anders! Opvolging van onze aanbevelingen zou een meer verplichtend karakter moeten krijgen. Dan breng je macht en tegenmacht beter in evenwicht.’

Jongerenraad

Beide Ombudsvrouwen zijn bevlogen als ze inwoners spreken die in hun contact met de gemeente in de knel dreigen te raken. Maar ze hebben ook oog voor positieve ontwikkelingen in de stad en kunnen daar dan weer heel enthousiast over zijn. ‘Twee jaar geleden publiceerden we ons onderzoek Hoor mij, zie mij. Daarin pleitten we onder meer voor een jongerenraad voor jongeren met een beperking. Die kwam maar niet van de grond totdat de Brede Raad 010 de handschoen oppakte en die raad binnen een paar maanden van de grond tilde. Inmiddels is het eerste advies aan wethouder Faouzi Achbar aangeboden. Dat stemt hoopvol’, zegt Stans Goudsmit, die na acht jaar heeft besloten haar functie neer te leggen. Naar eigen zeggen wil ze voorkomen dat ze ‘over haar houdbaarheidsdatum heen gaat’, zoals ze bij sommige bestuurders in het Rotterdamse heeft zien gebeuren.

Marianne van den Anker heeft nog een ander mooi voorbeeld van hoopvolle initiatieven: ‘Kijk naar de Rotterdamse Douwers. Deze club is bezig ontzettend veel jongeren uit de schulden te helpen. De Douwers zijn allemaal vrijwilligers die jongeren een duwtje in de goede richting willen geven. Zo kan het ook.’

De gedrevenheid van de Ombudsvrouwen is aanstekelijk. Noem een onderwerp en ze beginnen een bevlogen betoog. Het rondje langs de velden levert analyses op van hoe het sociaal beter zou functioneren en laat zien wat hun betrokkenheid vermag. ■





Positief én bezorgd

Carla Zonneveld, Vicevoorzitter

Het idee achter de decentralisatie van het sociaal domein was dat de lokale overheid beter voor de eigen burgers kan zorgen dan de landelijke overheid. Op zich geen gekke gedachte, ware het niet dat deze operatie gepaard ging met een forse bezuiniging.

Rotterdam heeft van het begin van de decentralisatie tot nu toe, moeten beknibbelen op alle mogelijke middelen waarop Rotterdammers een beroep op kunnen doen. Wat me zorgen baart is dat veel goedbedoelde hulp ontoereikend is voor inwoners die dat nodig hebben. Zoals minder vervoer op maat of minder huishoudelijke hulp.

Natuurlijk zie ik ook een aantal positieve ontwikkelingen, zoals de ‘thuis-plus-flats’ waar bewoners worden aangemoedigd om activiteiten met elkaar te ondernemen. Waar slechts één zorgaanbieder diensten aanbiedt in plaats van tientallen. Het aantal ‘thuis-plus-flats’ groeit gestaag door omdat deze aanpak aansluit bij wat bewoners, professionals, ambtenaren en de politiek belangrijk vinden. Zoveel eensgezindheid zie ik niet bij de ontwikkeling van de ‘infopleinen’ die een knooppunt zijn in de wijk waar Rotterdammers hulp en informatie kunnen krijgen. Dat waren er twee en dat zijn er nog steeds twee. Inmiddels zijn er welzijnsinstellingen die dergelijke diensten aanbieden, maar die staan alleen en opereren zonder gemeentelijke diensten in hun centra. Terwijl juist die brede aanpak de kracht is van de ‘infopleinen’ een concept dat moet worden uitgerold over de hele stad.

Ik ben positief over de invloed van de Brede Raad 010. In de ruim acht jaar dat ik lid ben, heb ik veel zien veranderen. Ambtenaren weten de weg te vinden om onze expertise te raadplegen en om die te gebruiken waar dat politiek mogelijk is. Onze adviezen vinden we soms wel en soms niet terug in beleidsdocumenten. Wethouders laten zich soms door onze adviezen overtuigen, bijvoorbeeld rond armoedebeleid en de participatiewetgeving. ■



Fotograaf: Eric Fecken

Ronald Buijt, wethouder Ouderen, Zorg en Jeugdzorg

TIEN JAAR WELKOM IN ONS STADHUIS

Als wethouder voor Ouderen, Zorg en Jeugdzorg heb ik net als mijn collega-wethouders de toegevoegde waarde van de Brede Raad 010 mogen ervaren. De raad is voor Rotterdam een cruciaal instrument om voeling te houden met wat er speelt. Je zou de Brede Raad kunnen vergelijken met de jury bij een rechtszaak. Mensen uit alle geledingen van de samenleving nemen de feiten door, spreken met betrokkenen en geven vanuit de praktijk toetsende reacties. In tegenstelling tot een jury geeft de Brede Raad 010 geen oordeel, maar een advies. Dat levert ons weer inspiratie om beleid beter aan te laten sluiten op de praktijk. Of het nu gaat om ouderenbeleid, armoedebestrijding, toegankelijkheid of werk en inkomen.

Natuurlijk zijn er ook gemeente-raadsleden die zich in dossiers verdiepen, met mij debatteren en via moties beleid wijzigen. De Brede Raad 010 heeft echter geen politieke invalshoek, maar een praktische. Dat maakt adviezen nuttig en waardevol. Net als bij de gemeenteraad ben ik het soms oneens met de Brede Raad 010 en dat is goed. Het doel is om kritisch te blijven reflecteren.
Gedurende de tien jaar dat de Brede Raad 010 bestaat, zijn steeds meer taken vanuit het Rijk naar de gemeenten gekomen. Die ontwikkeling begon ruim twintig jaar geleden met de Wet maatschappelijke ondersteuning. Het Rijk had een tweeledig doel: gemeenten kunnen zaken dichter bij mensen beter regelen. Daarnaast speelde een welbegrepen eigenbelang: het nationale sociale verzekeringssysteem was te duur geworden. Het recht op hulp in huis uit de verzekering werd omgezet in flexibele buurtzorg op maat. Mensen moesten langer thuis wonen in plaats van in een instelling. En het budget kwam – wel met fikse korting – naar de gemeenten toe.

Nu de vergrijzingsgolf zijn hoogtepunt nadert, staat de gemeente voor grote uitdagingen. Denk aan de toename van dementie, krapte in het zorgpersoneel, de beperkte middelen en een samenleving die een beetje verleerd is om naar elkaar om te kijken. Als er ergens adviezen over welkom zijn, is het hoe we dát in een diverse stad als Rotterdam weer voor elkaar kunnen krijgen; dat dorpsnetwerk terugbrengen in de stad. Aan het fenomeen Opzoomeren zagen we dat we dat we mensen kunnen mobiliseren, maar lukt dat ook als het gaat om het herbouwen van onderlinge netwerken voor steun?

Ik heb dus zo mijn verlanglijst voor meedenken door de Brede Raad 010. Ongevraagd adviseren mag natuurlijk ook. In tien jaar is de Brede Raad 010 uitgegroeid tot een onafhankelijk en breed gerespecteerd adviesorgaan. Hun adviezen zijn professioneel, inspirerend en concreet. Of het nu gaat om de dilemma's van de stijgende kosten van de WMO of de reikwijdte van het doelgroepenvervoer, ik heb de Brede Raad 010 ervaren als een constructieve gesprekspartner die altijd welkom is op het stadhuis. ■



Annemarieke van Egeraat, WARM Rotterdam

Het kan écht anders!

Welzijn en zorg dicht bij de Rotterdammers organiseren. Wie wil dat nou niet? Annemarieke van Egeraat, voorvrouw van WARM Rotterdam, was destijds enthousiast over het plan het sociaal domein te decentraliseren. ‘Eén huishouden, één plan, één regisseur. Dat was het idee om problemen aan te pakken en in verschillende steden, denk aan Utrecht en Den Haag, zien we dat het kan werken’, zegt ze. ‘In Rotterdam zou het ook kunnen werken, maar dan moeten we het systeem wel opnieuw ontwerpen.’

Hoe dan is de logische vervolgvraag. ‘Laat het maatschappelijk middenveld het oplossen. In Rotterdam wil de gemeente alles zelf doen. Zie de Vraagwijzer,de wijkteams en campagnes op straat om bewoners te bereiken. In andere steden is dit uitbesteed aan maatschappelijke organisaties, waar de expertise zit. Toen rond 2016 de Vraagwijzer naar de gemeente ging, riep ik al ‘doe dit niet’. Juist je front office moet je goed organiseren. Daar moeten je beste mensen met kennis van zaken zitten, en die contact met bewoners kunnen maken. Zij sturen bewoners direct de juiste kant op voor de juiste oplossing. Dat kan zomaar betekenen dat bewoners niet in een medisch traject belanden maar, in het wijknetwerk een afspraak maken om iets te doen aan hun financiële situatie.’

Geen onderscheid tussen formeel in informeel netwerk

Volgens Annemarieke van Egeraat doen bewoners steeds vaker een beroep op het informele netwerk in de wijk. In een nieuw ontwerp van het systeem moet je dat informele netwerk dan ook in staat stellen zijn werk te doen. ‘Eigenlijk zou je helemaal geen onderscheid moeten maken tussen formeel en informeel’, vindt ze. ‘Bij het informele netwerk denk ik aan initiatieven zoals de Voedseltuin, Zorgvrijstaat en Trefpunt Vreewijk. Waardeer deze maatschappelijke initiatieven nou structureel, want dat is de sociale basis in onze stad. Het formele netwerk, de welzijns- en zorgorganisaties, zijn sterk gebonden aan de uitvoering van gemeentelijke opdrachten waardoor de aansluiting met het informele achterblijft. Daar hebben zij in het huidige stelsel ook geen belang bij’

In het ontwerp dat Annemarieke van Egeraat graag op de tekentafel zou uitwerken, begin je met het op één hoop leggen van het hele welzijns- en zorgbudget dat je tot je beschikking hebt. ‘Bekijk wat in welke buurt of wijk nodig is om mensen een sociale basis te bieden. Dat zal in Kralingen heel anders zijn dan in de Tarwewijk. Vervolgens breng je in beeld wat er al is. Dan inventariseer je wat er nodig is en in welke vorm. En dan ga je het inrichten. Dit geldt overigens ook voor de zorg. Ik geef je op een briefje dat je door veel meer te investeren in preventie de zorgkosten kunt terugdringen. Dat is overigens ook al met onderzoek aangetoond.’

Ontwerp sociale basis

WARM Rotterdam richt nu in veertien gebieden armoedeplatforms in voor wethouder Abigail Norville. ‘Typisch een opdracht waar WARM sterk in is: in korte tijd een infrastructuur inrichten en versterken en het werk daarna overlaten aan de bewoners in de gebieden. Een armoedeplatform bundelt de krachten en kennis van organisaties in de wijk voor vragen van bewoners en om hulp te bieden Zo zouden we ook de sociale basis kunnen ontwerpen. Langs de geschetste lijnen. Het kan écht anders!’ ■

Tien jaar Brede Raad 010

Leren, luisteren en adviseren

Charlotte van der Kooij en Gerda Huijssen

Charlotte van der Kooij en **Gerda Huijssen** maken al sinds de oprichting als adviseurs deel uit van het hart van de organisatie. In die tien jaar zagen zij de Brede Raad 010 uitgroeien tot een vaste en betrouwbare gesprekspartner voor de gemeente, stevig geworteld in de stad. Ze kijken terug op tien jaar luisteren, leren en adviseren – en op wat er wél verandert als Rotterdammers worden gehoord.

Luisteren en volhouden

Tien jaar adviseren heeft de Brede Raad 010 geleerd dat beleid alleen werkt als er echt wordt geluisterd naar de mensen om wie het gaat. Niet alleen naar cijfers of signalen, maar naar de verhalen van Rotterdammers zelf. Dat vraagt ook om volhouden, want verandering kost tijd.

Vijf jaar geleden zeiden Charlotte en Gerda: *"Samen werken aan beleid dat werkt."* Dat motto geldt nog steeds, maar de betekenis is verdiept. Beleid dat werkt, begint bij luisteren – écht luisteren – naar wat Rotterdammers ervaren. En bij volhouden, ook als de vooruitgang langzaam gaat.

Het leven van Rotterdammers is de afgelopen tien jaar niet per se makkelijker geworden, maar ze zien wel degelijk beweging. De adviezen van de Brede Raad 010 hebben in tien jaar tijd merkbaar verschil gemaakt in het Rotterdams beleid en in de manier waarop de gemeente samenwerkt met de stad. Zo werkte de Brede Raad 010 samen met ervaringsdeskundigen, de gemeente en maatschappelijke partners aan de **Lokale Agenda Toegankelijkheid voor Rotterdam**. De bewustwording binnen de gemeente is gegroeid: de gemeente denkt meer na over drempels – letterlijk en figuurlijk. Hierdoor zijn er niet alleen verbeteringen voor Rotterdammers met een beperking, maar voor iedereen, want als iets toegankelijk is voor mensen met een beperking, is het toegankelijk voor iedereen.

De advisering over de lokale agenda toegankelijkheid in het kader van het **VN-verdrag Handicap** heeft bovendien concreet verschil gemaakt. Bij het inrichten van de buitenruimte en het ontwerpen van nieuwe schoolgebouwen wordt in Rotterdam 010 Toegankelijk betrokken en hier mee wordt standaard rekening gehouden met toegankelijkheid. Zo bouwen we stap voor stap aan een stad waarin iedereen mee kan doen.

Toegang, meedoen en samenwerking

De thema's toegang en meedoen vormen al tien jaar de kern van de adviezen van de Brede Raad 010.

Vaak gaat het, direct of indirect, over toegang: tot hulp en ondersteuning, tot informatie, tot iemand die met je meedenkt. Mensen vragen pas hulp als het water hen aan de lippen staat – en juist dan mag het systeem niet vastlopen. Toegang loopt als een rode draad door alle adviezen, net als één ander thema: meedoen.

In het advies *'Meedoen en erbij horen'* over het actieplan *'Samen leven in één stad'* komen alle vraagstukken uit het sociaal domein samen. Wat de Brede Raad 010 steeds hoort, is dat problemen van Rotterdammers zelden op zichzelf staan. Waar sprake is



van zorgproblemen, is vaak ook sprake van schulden, van krap wonen of werkloosheid. Mensen zijn bijna nooit alleen arm. Juist door die verbanden zichtbaar te maken, laat de Brede Raad 010 zien waar beleid beter kan aansluiten op de werkelijkheid van de stad.

Verhalen die beleid veranderen

Dat inzicht was ook de basis van het gezamenlijke advies met WARM Rotterdam: 'Code Rood'. De verhalen die we daarvoor ophaalden, lieten zien hoe ingewikkeld het is om de juiste steun te krijgen als systemen niet goed samenwerken. Die complexiteit is precies de uitdaging waar de gemeente voor staat: ondersteuning zo organiseren dat ze écht helpt.

Het is mooi om te zien dat dit advies heeft geleid tot concrete actie. De gemeente gaat nu proactief de wijken in om signalen vroeg op te halen en werkt structureel samen met ervaringsdeskundigen, die vier keer per jaar meedenken over armoede en bestaanszekerheid.

Door te luisteren naar de verhalen uit de stad laat de Brede Raad 010 zien waar beleid beter kan aansluiten op de werkelijkheid van Rotterdammers. In het advies *'Op naar een schoon en leefbaar huis in Rotterdam'* legden we de link tussen tijdige hulp, heldere informatie en het voorkomen van zwaardere zorg. En in de samenwerking met **Young010** over suïcidepreventie lieten jongeren zelf van zich horen. Zij gaven woorden aan iets wat moeilijk

→



bespreekbaar is en lieten zien dat beleid pas werkt als het aansluit bij hun werkelijkheid.

Achter elk advies schuilen verhalen van Rotterdammers; soms pijnlijk, soms ontroerend, maar altijd richtinggevend.

De impact van tien jaar adviseren

De adviezen van de Brede Raad 010 hebben in tien jaar tijd zichtbaar invloed gehad op het Rotterdams beleid en op de manier waarop de gemeente samenwerkt met de stad. Veel aanbevelingen zijn omgezet in concrete maatregelen, pilots en structurele verbeteringen. Thema's als bestaanszekerheid, toegang tot dienstverlening, samenwerking met informele netwerken en vertrouwen tussen gemeente en inwoners zijn steeds steviger verankerd in beleid.

De invloed van de Brede Raad 010 is niet alleen zichtbaar in beleid, maar ook in bewustwording en samenwerking in de stad. Steeds vaker betrekt de gemeente de Brede Raad 010 al aan het begin van beleidsprocessen, waardoor we eerder kunnen meegeven wat Rotterdammers nodig hebben. Zo groeit de rol van de Brede Raad 010 van een adviserende naar een richtinggevende partner – niet door alles te bepalen, maar door koers te helpen geven.

Een lerende organisatie

Ook als organisatie heeft de Brede Raad 010 niet stilgestaan. Er is een werkwijze ontwikkeld die helder is voor iedereen – met duidelijke afspraken met de gemeente, een vaste structuur en een scherp gevoel voor timing. Door deze werkwijze wordt de Brede Raad 010 eerder betrokken bij de ontwikkeling van beleid, waardoor op tijd kan worden meegegeven wat nodig is.

We trainen de leden, verbeteren de methodiek en leren van elke adviesronde. Deze manier van werken delen we actief met andere organisaties in de stad. Zo bouwt de Brede Raad 010 mee aan een cultuur waarin ervaring en beleid elkaar versterken. Rotterdammers weten de Brede Raad 010 steeds beter te vinden. Dat geldt ook voor maatschappelijke partners en de gemeente. De komende jaren wil de Brede Raad 010 nog meer de stad in: dáár waar de verhalen ontstaan. Tien jaar verder is de organisatie professioneler, maar ook dichter bij de stad dan ooit.

Blik vooruit

De komende jaren blijft de Brede Raad 010 meebewegen met de stad en de mensen die er wonen. Rotterdam verandert, en de Brede Raad 010 verandert mee. We vernieuwen voortdurend in de manier waarop we verhalen ophalen, adviezen vormgeven en Rotterdammers hierbij betrekken.

De basis blijft hetzelfde: de ervaringen van Rotterdammers die laten zien waar beleid werkt en waar het beter kan. Want dáár begint nog steeds alles – bij luisteren, leren en blijven adviseren. ■





Dichterbij, maar nog niet dichtbij genoeg

Anita Jhingoer over tien jaar decentralisatie

Tien jaar decentralisatie van het sociaal domein. Het idee was helder: dichter bij de Rotterdammers, dus betere hulp. Maar in de praktijk zie ik een gemengd beeld.

‘Ik werk inmiddels zes jaar in de maatschappelijke hulpverlening in Rotterdam-Rijnmond en ben anderhalf jaar lid van de Brede Raad010. Dat doe ik met veel plezier en passie, om Rotterdammers een podium te bieden.

Bijna dagelijks ontmoet ik in mijn werk mensen die in armoede leven. Mensen die geen geld hebben om in hun eerste levensbehoeften te voorzien. Soms kan ik hen met iets kleins – een boodschappenkaart, een luisterend oor of een doorverwijzing naar een informele partner – weer op de rit helpen. Dat is de kracht van samenwerken.

Maar ik zie ook waar het schuurt. Mensen verdwalen in loketten, wachten te lang op antwoorden of weten gewoonweg niet waar ze recht op hebben. Vooral wie geen netwerk heeft of digitaal niet vaardig is, loopt het risico buiten de boot te vallen. En het aantal mensen en gezinnen zonder dak boven hun hoofd? Dat groeit jaarlijks. Dat vind ik zorgelijk.

Toch is er ook veel moois. De samenwerking met de informele organisaties en initiatieven in de wijk geeft hoop. Hoop voor de mensen die tussen wal en schip raken. Luistert de gemeente naar signalen? Soms. Maar luisteren alleen is niet genoeg. Er is daadkracht nodig.

Mijn toekomstbeeld? Een stad waar regels geen muren zijn, maar bruggen. Waar de mens achter het dossier centraal staat. Waar niemand in Rotterdam er alleen voor hoeft te staan. En waar gezinnen met kinderen nooit op straat belanden.’ ■



Versterk de rechtspositie van burgers en ga een open dialoog aan

Mr. dr. Eline Marie Linthorst, universitair docent aan de EUR

Eline Linthorst is universitair docent Gezondheidsrecht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Zij promoveerde met haar onderzoek ‘Maatwerk, van de wet tot aan de keukentafel’ naar maatwerk in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Als wetenschapper zoekt ze de verbinding met andere disciplines én de praktijk. Mede op basis van haar onderzoek ziet ze in het sociaal domein rechtsongelijkheid, onder meer als gevolg van de decentralisatie van het sociaal domein.

Centraal in haar onderzoek staat het bewierookte begrip maatwerk in het sociaal domein. Heel kort door de bocht concludeert zij dat ‘... de burger zich in een ongelijke positie bevindt tijdens het keukentafelgesprek tegenover de professional. De burger ervaart het gesprek als een black box, waarbij op voorhand niet precies duidelijk is wat er te verwachten valt. Sterker nog, de gesprekken worden door mensen met een permanente ondersteuningsvraag als belastend ervaren omdat ze steeds opnieuw bewijzen moeten dat ze beperkingen hebben. Door de sterke sturing die uitgaat van de professional en instrumentalisering van het gesprek aan de hand van vaste vragenlijsten, blijkt bovendien dat inspraak voor de burger tijdens het gesprek minimaal is en tegenspraak zich slechts in de marge afspeelt. De suggestie die uitgaat van de wet dat er sprake zou zijn van een gelijke uitgangspositie tussen burger en professional en sprake is van een open dialoog is dan ook niet realistisch. Dit klemt te meer omdat het een kwetsbare doelgroep betreft met een beperkt doenvermogen.’

“De meeste mensen vinden het juist heel vervelend als zij iets niet meer zelf kunnen”

Voor het onderzoek heeft Linthorst, behalve vele interviews met beleidsambtenaren, Wmo-consulenten, advocaten en rechters, vijftig keukentafelgesprekken bijgewoond. Veel van deze gesprekken vonden plaats in Rotterdam.

De decentralisatie van het sociaal domein heeft niet gebracht wat de overheid er destijds van verwachtte. De kanteling uit 2007 concentreerde zich al op de zelfredzaamheid van de burger. Een van de redenen hiervoor was om van de claimcultuur onder mensen af te komen. ‘In ons onderzoek hebben we van die claimcultuur nauwelijks iets teruggezien. De meeste mensen vinden het juist heel vervelend als zij iets niet meer zelf kunnen en daarvoor hulp via de Wmo moeten vragen’, vertelt Linthorst.
‘Als je naar het keukentafelgesprek kijkt, dan kun je je afvragen hoe open en gelijkwaardig dat is. Er zijn verschillen tussen gemeenten qua vormgeving van het keukentafelgesprek, maar ook per persoon, binnen een en dezelfde gemeente, kunnen er verschillen in behandeling zijn. Dit is enerzijds het gevolg natuurlijk van het idee van maatwerk: passende ondersteuning, toegespitst op de individuele situatie maar er spelen ook andere factoren mee die bepalend kunnen zijn voor de toekenning van ondersteuning. Zo beginnen mensen die een hulpvraag hebben, al met een informatie achterstand aan zo’n gesprek. Bovendien maakt het uit wie je tegenover je hebt, is het iemand met kennis van jouw specifieke problematiek. En tot slot speelt ook de opstelling van de burger zelf een rol, is hij/zij goed in staat diens belangen te vertegenwoordigen. Cliëntondersteuning zou daarom bijvoorbeeld in Rotterdam veel prominenter moeten worden aangeboden om zo’n gesprek gelijkwaardiger te laten verlopen. De toegang tot ondersteuning kende onder de AWBZ ook zeker zo zijn beperkingen, maar de indicatiestelling bood denk ik wel een meer neutrale en gelijke behandeling.’

Piepsysteem

‘Wat verder opviel in mijn onderzoek, was de wisselwerking tussen gemeenten en de rechter. Enerzijds zie je dat gemeenten bewust rechtspraak willen uitlokken, en zo de grenzen van wat wel en niet mag opzoeken, om daarna een minimum variant van maatwerk in hun beleid vorm te geven. Anderzijds gebeurt ook het omgekeerde: de gemeente schikt zaken zodra iemand in bezwaar of beroep komt, om te voorkomen dat een beleid waar ze sterk aan vasthouden, door de rechter wordt afgekeurd.’ Rotterdam is daar volgens Linthorst vergeleken met andere steden vrij actief in, bijvoorbeeld in het geval van resultaatgericht beschikken, waarvan de rechter al meerdere keren heeft geoordeeld dat het in strijd is met de rechtszekerheid van de burger. “Maar zo creëer je eigenlijk een piepsysteem dat ongelijkheid in de hand

→

werkt: de mensen die voor zichzelf opkomen, krijgen hun recht, maar de grote groep die geen bezwaar maakt, wordt behandeld volgens een beleid waarvan men weet dat het de rechterlijke toets niet doorstaat.'

Als ze zelf een week wethouder zou zijn, zou ze nog eens goed naar de verordening en de beleidsregels kijken en naast jurisprudentie leggen, ook als die soms lastig of onwelgevallig is. Ze zou ook kritisch kijken naar wat er voorafgaand aan en tijdens het keukentafelgesprek daadwerkelijk gebeurt om de rechtspositie van de burger te versterken. Denk aan de verplichte doorverwijzing naar een onafhankelijke ondersteuner, maar ook aan duidelijke informatievoorziening over rechten en plichten, én aan het goed regelen van de rechtsbescherming achteraf. Daarnaast zouden Wmo-consulenten meer ruimte moeten krijgen om echt het gesprek met de burger aan te gaan. Daarbij hoort ook een ander mensbeeld: niet automatisch uitgaan van de 'claimende burger' en handelen vanuit wantrouwen. Dit creëert juist een groter gat tussen burger en overheid, met mogelijke zorgmijding tot gevolg. Professionaliteit betekent open luisteren en kijken naar wat iemand werkelijk nodig heeft.

Verder zou ze de aanbestedingen, bijvoorbeeld van huishoudelijke hulp, anders aanpakken. In plaats van enkel te sturen op KPI's (kritische prestatie indicatoren) – wat vaak leidt tot verschraling van de ondersteuning – zou ze aanbieders actief laten verantwoorden hoe zij maatwerk leveren.

'De kernvraag moet zijn: hoe kun je de Wmo zó uitvoeren dat het begint bij een open dialoog met de burger? Mijn ervaring is dat burgers echt niet alles vragen of eisen, maar dat ze vooral gehoord willen worden. Tegelijkertijd blijft het belangrijk om hun rechtspositie te versterken – juist voor mensen die minder mondig zijn of niet snel bezwaar maken. Deze mensen zijn voor hulp afhankelijk van de gemeente en willen doorgaans dus ook helemaal geen problemen met de gemeente.'

'Tegelijk begrijp ik het optreden van gemeenten ook wel. Het financiële plaatje is voor de gemeenten niet rooskleurig. Daarom moet er structureel een gesprek blijven met het Rijk. Nu speelt het zogenoemde 'wrong pocket'-probleem: investeringen in bijvoorbeeld preventie of het voorkomen van zwaardere hulp leveren wel baten op, maar die komen meestal niet terecht bij de gemeente zelf. Gelukkig vinden deze gesprekken ook wel steeds meer plaats, over een betere samenwerking over de stelsels heen, maar we zijn er zeker nog niet.' ■

Maatwerk, van de wet tot aan de keukentafel is in 2024 verschenen bij uitgeverij Boom.
Zie: www.boom.nl/juridisch



Liesbeth over het aanvragen van een Pgb

'Maar toen begon de formulierenwereld. Ik moest opschrijven welke doelen ik had met de ondersteuning voor Sabine en welke tussenresultaten we gingen behalen. Ik wist dat helemaal (nog) niet. Ik wist niet eens goed wat er aan de hand was met Sabine. De formulieren waren verschrikkelijk, maar de hulp van het wijkteam was erg fijn.'

citaten
van Rotterdammers

Lex Aarts, coördinator 010Toegankelijk

Toegankelijkheid steeds beter op de kaart



Pel je de geschiedenis helemaal af, dan begint 010Toegankelijk in 2008 als de Woonadviescommissie (WAC) wordt opgericht en ondergebracht bij het toenmalige adviesorgaan Stichting Platform Agenda 22 (SPA22). SPA22 is een van de voorgangers van de Brede Raad 010. Het is dan ook niet verwonderlijk dat 010Toegankelijk sinds 2015 bij de Brede Raad 010 'inwoont'. Ook is in dat jaar de naam WAC omgezet naar 010Toegankelijk omdat deze naam beter aansloot bij het bredere werkterrein.

010Toegankelijk adviseert de gemeente over de fysieke toegankelijkheid van de buitenruimte. Dit gebeurt schriftelijk, mondeling en soms op locatie. Alle Programma's van Eisen (PVE) en inrichtingsplannen (IP/ORP) van Stadsontwikkeling worden door 010Toegankelijk bekeken en voorzien van een advies. De gemeente consulteert 010Toegankelijk bij majeure stadsprojecten zoals de gebiedsontwikkelingen van Hart van Zuid, het Hofplein, Rotterdams Tij (voorheen Feyenoord City) en het Rijnhavenpark. Voorts is 010Toegankelijk betrokken bij de (ver)bouw van (semi-)openbare gebouwen zoals het Depot, Museum Boymans van Beuningen en de Centrale Bibliotheek. Sinds 2024 adviseert 010Toegankelijk het team Onderwijshuisvesting van de gemeente over de (ver) bouwplannen van inclusievere Rotterdamse schoolgebouwen.

Nauwe samenwerking

Mede dankzij 010Toegankelijk is (fysieke) toegankelijkheid steeds beter op de kaart komen te staan, al is dat niet per se een gevolg van de decentralisatie van het sociaal domein. Belangrijker voor de toegankelijkheid in Rotterdam (en voor 010Toegankelijk) is in dat verband het aannemen van de initiatiefnota 'Een fysiek toegankelijke stad voor iedereen' in 2021 geweest. En zeker ook het VN-Verdrag van de rechten voor de mens met een handicap, bekrachtigd in 2016. Dit verdrag verplicht de overheid, en dus ook de gemeente Rotterdam, om inclusief beleid te maken voor mensen met een beperking en/of chronische ziekte. Het opstellen van de Lokale Agenda Toegankelijkheid in 2020 is hier een resultaat van. 010Toegankelijk en de Brede Raad 010 hebben hieraan in nauwe samenwerking een bijdrage geleverd.

Wettelijke borging

Waar we in de toekomst naar toe moeten is dat (fysieke) toegankelijkheid wettelijk (landelijk) geborgd gaat worden. Alle goede bedoelingen ten spijt: jarenlang zijn allerlei belanghebbende partijen bezig met het opstellen van de NEN 9120 (Prestatie-eisen voor de toegankelijkheid en bruikbaarheid van gebouwen - 2025), naleving hiervan is vooralsnog op basis van vrijwilligheid.

010Toegankelijk doet haar werk met ervarings-deskundigen en heeft de afgelopen jaren de kennis en ervaring verder ontwikkeld en wordt daarom door de gemeente en anderen, zoals bewoners, ondernemers, architecten en bouwers steeds vaker geconsulteerd. ■

Voormalig vicevoorzitter Renee Linck over tien jaar Brede Raad 010

Ga zo door!

‘De Brede Raad 010 is opgericht om de stem van Rotterdammers in het gemeentelijk sociaal beleid te laten horen. Dat was voor de gemeente vrij uniek, zowel dat we een brede raad waren en dus naast de Wet Maatschappelijke Ondersteuning ook meedachten over Jeugdbeleid en de gemeentelijke uitvoering van de Participatiewet. Ook was het heel bijzonder dat we een raad waren van 30 heel verschillende mensen, die elk een eigen visie en ambitie hadden op het sociaal domein.’ Aldus Renee Linck, in het dagelijks leven organisatieadviseur in Rotterdam.

‘Ik was erbij, als lid en later als vicevoorzitter, toen we in 2015 met elkaar de raad hebben opgericht en ingericht’, vertelt Renee. ‘Het was in het begin wel even zoeken; wat is onze rol en positie, wat wordt onze werkwijze, hoe werken we samen (met elkaar en met de gemeente) en welke ondersteuning is daarbij nodig? We merkten al snel dat de kaders, die waren meegegeven bij de start niet helemaal pasten en die hebben we samen dan ook aangepast.’



Verbeteren van een inclusieve samenleving

‘Onder de inspirerende leiding van Marjolijn Masselink, destijds voorzitter, hadden we scherpe gesprekken hierover, zo kan ik mij herinneren. Maar na een wellicht onzekere start, hadden we al gauw wat te pakken: de ervaringsverhalen van mensen ophalen en delen met de gemeente, dat was onze toegevoegde waarde! Ik was onder de indruk van de grote betrokkenheid, de openheid van veel mensen en hoe we met elkaar tot mooie adviezen zijn gekomen. De ondersteuning van het bureau was daarbij van groot belang. Ik heb in die tijd leuk samengewerkt met de beide Gerda Huijssen, Gerda Paul en Charlotte van der Kooij. Ik ben de raad steeds blijven volgen na mijn vertrek. Ook volg ik hoe andere voormalige raadsleden op hun eigen wijze een bijdrage leveren aan het verbeteren van een inclusieve samenleving. Intussen zie ik veel nieuwe gezichten bij de Brede Raad 010 en dat is goed, denk ik. Zo komen er steeds nieuwe verhalen bij en kan het college deze meenemen in het bijstellen van sociaal beleid, zodat het beter past bij wat de Rotterdammer nodig heeft. Ga zo door!’

Juliën over zijn vertrouwen in de gemeente

‘Medewerkers van de gemeente lijken bevooroordeeld te handelen. Of ze lijken soms kennis en vaardigheden te missen die noodzakelijk zijn om hun functie als professional goed uit te kunnen voeren. Mijn vertrouwen in de gemeente Rotterdam is weg. Ik mag van geluk spreken dat mijn moeder mij heeft geholpen.’

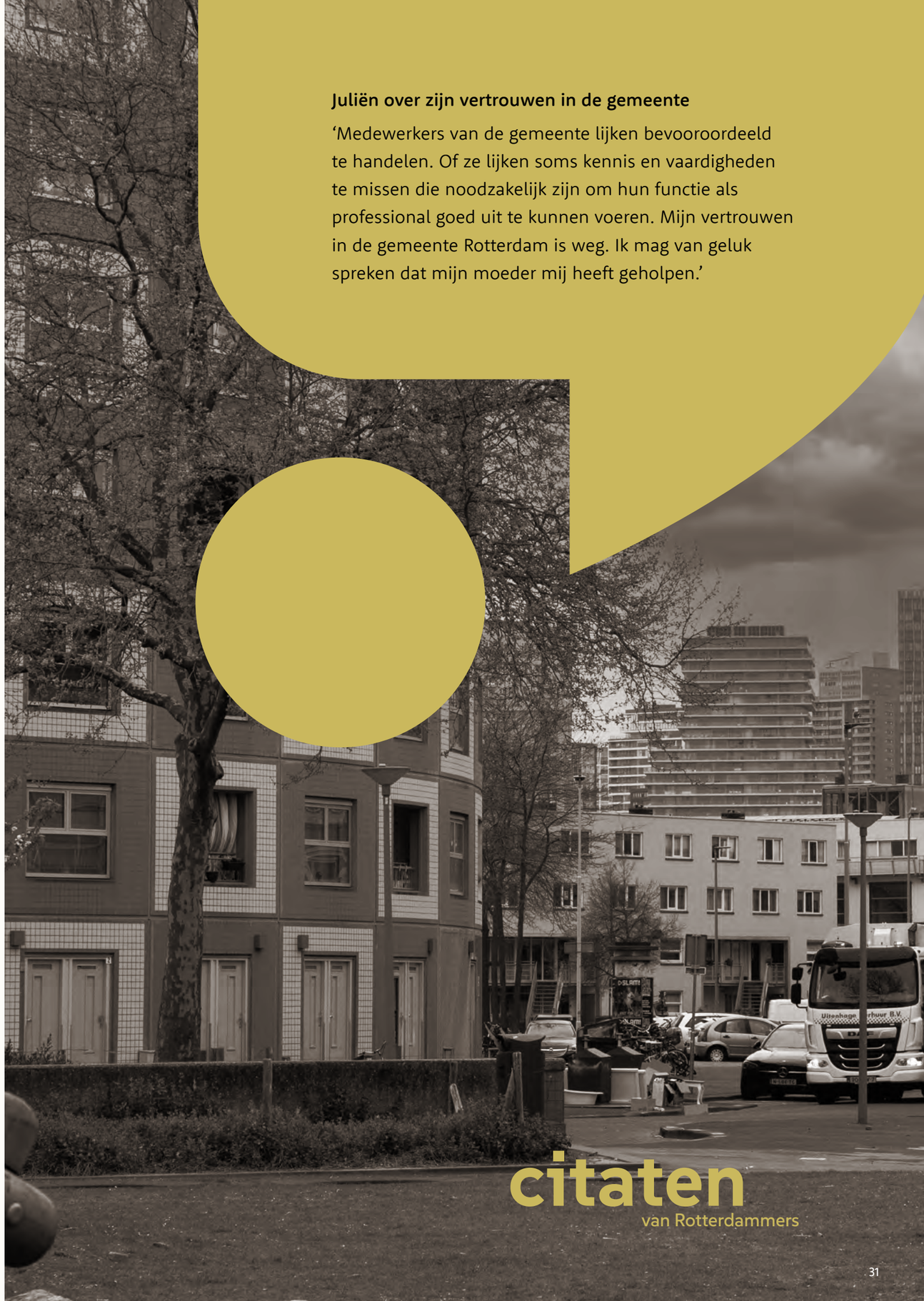

citaten
van Rotterdammers

10 JAAR!

Samen Rotterdammers aan het woord laten

Sharida Noormohamed, directeur van Stichting LOKAAL Rotterdam

Met 25 jaar ervaring in de Jeugd-GGZ weet Sharida Noormohamed, directeur van LOKAAL Rotterdam waar ze het over heeft als het over het sociaal domein gaat. Of de decentralisatie hiervan werkt, is volgens haar nog maar de vraag.

‘Ongeveer tien jaar geleden waren de drie decentralisaties van het sociaal domein. De zorg zou dichterbij komen en toegankelijker worden. In werkelijkheid kregen we ellenlange wachtlijsten, verwarring en een uitgekleed zorglandschap’, zegt ze. ‘Tien jaar geleden werd de Brede Raad 010 opgericht als adviesorgaan voor de thema’s die binnen het sociaal domein vallen. Vanuit mijn rol in de Jeugd-GGZ heb ik de ontwerpsessies bijgewoond, waarin gezocht werd naar manieren om burgers een echte stem te geven in het gemeentelijke beleid dat hen direct raakt. Het was hard nodig en tegelijkertijd ontzettend waardevol: zo konden we beleid maken dat niet alleen op papier klopte, maar ook in de praktijk werkte.’

Of de decentralisatie in de praktijk écht werkt, is volgens Noormohamed een andere vraag. ‘Maar dankzij de inzet van de Brede Raad 010 zijn Rotterdammers inmiddels aan het woord over thema’s binnen de decentralisatie: van jeugdhulp tot schuldhulpverlening, van participatie tot Wmo-zaken. Hun ervaringen, inzichten en ook kritische geluiden worden serieus meegenomen in de beleidsvorming.’

Young 010

‘Inmiddels werken wij vanuit Stichting LOKAAL veel samen met de Brede Raad010. Wij mogen eenzelfde rol vervullen: Rotterdammers aan het woord laten. Waar de Brede Raad010 zich richt op burgers die te maken hebben met het sociaal domein, doen wij dat voor jongeren. Hiervoor hebben we de jongerenadviesraad in huis: Young010.’



Kiran Bihari, voorzitter van Young010, dé jongerenadviesraad van Rotterdam

‘Young 010 heeft de afgelopen jaren veel samengewerkt met de Brede Raad 010. Dat deden we op thema’s die zowel binnen het sociaal domein vallen als jongeren raken. Deze samenwerking is ontzettend waardevol en krijgt, nu de Brede Raad 10 jaar bestaat, dit najaar opnieuw vorm rond het thema schuldenpreventie onder jongeren.’ Aldus Kiran Bihari, voorzitter van Young010, voorzitter van dé jongerenadviesraad van Rotterdam.

‘In de afgelopen jaren hebben we samen meerdere adviezen uitgebracht’, vertelt ze. ‘Zo schreven we een gezamenlijk advies over de overgang van 18- naar 18+ in de jeugdhulp, als input voor het beleidsplan Zorg, Welzijn en Jeugdhulp. Ook gaven we advies op de concept-regiovisie van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorg. Daarnaast leverden we een advies over het suïcidepreventiebeleid voor jongeren, bedoeld als input voor het integrale beleid dat de gemeente gaat opstellen.’

Kers op de taart

‘Wat goed gaat, is dat steeds meer burgers de weg weten te vinden naar adviesraden. Zo kan informatie uit de eerste hand over deze belangrijke thema’s worden meegenomen in beleid. Burgers die zelf in het systeem zitten, vertellen ons hoe de puinhoop kan worden opgeruimd. Als kers op de taart is dit jaar de jongerenadviesraad voor jongeren met een beperking bij de Brede Raad 010 opgericht. Wij mochten hierin input leveren en meedenken: een ultieme samensmelting van het geven van een stem aan Rotterdammers die te maken hebben met het sociaal domein én het versterken van jongerenparticipatie. Samen bereiken we meer en geven we nog meer Rotterdammers een stem in beleid. Op naar de volgende tien jaar!’



De waarde van kennis is niet in euro's uit te drukken

Met kennis uit wetenschap, vakmanschap en ervaring een bijdrage leveren aan verbeteringen in het jeugddomein. Dat is de kern van ST-RAW, de regionale kenniswerkplaats voor de regio Rijnmond. Onder de bezielende leiding van Wilma Jansen, senior onderzoeker bij cluster Maatschappelijke Ontwikkeling van de gemeente Rotterdam, is ST-RAW sinds 2015 actief. Gemeenten en jeugdhulpaanbieders werken samen en hebben veel profijt van de inzichten die de projecten en onderzoeken opleveren.

'Een houdbaar stelsel met passende zorg voor iedereen die dat nodig heeft', zegt Wilma Jansen. 'Dat is waar we naar toe werken in de jeugdzorg. Dat is ingewikkeld omdat de kosten én de vraag naar jeugdhulp blijven stijgen. Mensen zoeken eerder professionele hulp en de samenleving lijkt ook te vinden dat je eerder hulp moet zoeken. Wij zoeken daar oplossingen voor in samenwerking met partners zoals de Hogeschool Rotterdam, jeugdzorgaanbieders, de Brede Raad 010 en jongeren en ouders zelf. Het programma Stay on Track is een goed voorbeeld van hoe ST-RAW werkt. Het werkt aan verbeteringen voor jongeren die niet thuis kunnen wonen en hierdoor een scheve schoolloopbaan doorlopen. De oplossingen die samen met ervaringsdeskundige jongeren zijn ontwikkeld, worden toegepast door Jeugdbescherming Regio Rijnmond (JBRR) en een aantal jeugdhulpaanbieders. Zo neemt JBRR tegenwoordig de schoolcarrière beter mee als jongeren uit huis worden geplaatst.' De waarde van de kennis die ST-RAW oplevert, is dus heel groot, bijna niet in euro's uit te drukken.

De stem van jongeren en ouders

De stem van ervaringsdeskundigen weegt zwaar; daarom zijn bij bijeenkomsten van ST-RAW vaak jongeren en ouders aanwezig die hun ervaringen in de jeugdzorg kunnen delen met wetenschappers en professionals. Wilma Jansen vertelt dat het de komende drie jaar de ambitie is om een jeugdafdeling van ST-RAW op te zetten met hulp van de Hogeschool Rotterdam en i-Hub.

Een uitdaging voor ST-RAW is de financiering van onderzoek(sactiviteiten). 'We zijn tot nu toe afhankelijk geweest van subsidies van ZonMw. ZonMw programmeert en financiert onderzoek en vernieuwing in gezondheid, zorg en welzijn. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is opdrachtgever van ZonMw. We hebben nu nog voor drie jaar financiering, daarna is structurele financiering nodig' aldus Wilma Jansen. Waar het in het sociaal domein decentralisatie troef is, lijkt het logisch dat ST-RAW bij de gemeente landt. ■



Ongerijmdheden in adviesvorm gieten

Karin Oppelland over tien jaar Brede Raad 010

‘Alle Rotterdammers gelijk behandelen, dat gaat me aan het hart. Hoe kunnen we de verschillen verkleinen, hoe kunnen we leed verminderen door middel van rechtvaardigheid? Dat is toch een van de belangrijkste kernwaarden.’

In 2017 werd ik gevraagd voor de Brede Raad 010. De werkwijze was mij niet bekend, maar met mijn expertise vanuit Radar, Bureau voor Gelijke Behandeling en tegen Discriminatie, kon ik wel een steentje bijdragen. De vergaderingen waren hoopgevend: er werd over adviezen gediscussieerd, er kwamen nieuwe inzichten en andere perspectieven. Hoe reageert iemand met een netwerk van moslim Rotterdammers op een advies, hoe reageert iemand met een beperking op een advies?

Alle Rotterdammers vertegenwoordigen is ingewikkelder dan ik had gedacht. Er is altijd iets wat wringt, wat niet klopt, of misschien wel anders kan. Taal is de verbinding tussen alle 172 Rotterdamse culturen, maar hebben we hetzelfde beeld bij hetzelfde woord? Met elkaar in gesprek gaan vraagt meer dan alleen taal: non-verbale communicatie, ongeschreven codes en elkaar begrijpen zijn ook belangrijk. Ook mijn achtergrond, Duitse van origine, heeft invloed op hoe ik met Rotterdammers omga en hoe ik met ze praat en hen bevraag.

De laatste jaren is de samenwerking met de gemeente Rotterdam anders geworden; we worden gevraagd, soms overvraagd, soms gebruikt. Het is belangrijk om een goede dialoog met de gemeente te voeren, maar het is niet noodzakelijk om het beleid altijd te ondersteunen. Onafhankelijkheid is de basis voor rechtvaardigheid. Die moeten we koesteren.

Mijn wens voor de komende tien jaar is dat de leden van de raad een betere afspiegeling van de verschillende invalshoeken van deze mooie stad worden, zodat we iedereén een stem geven. Hoe kunnen we adviezen aantrekkelijker maken, beter monitoren en voor een breder publiek toegankelijker maken, maar vooral: hoe kunnen we de luis in de pels zijn en blijven voor de ambtenaren en het College aan de Coolsingel! ■

Column

Toegankelijkheid van de stad



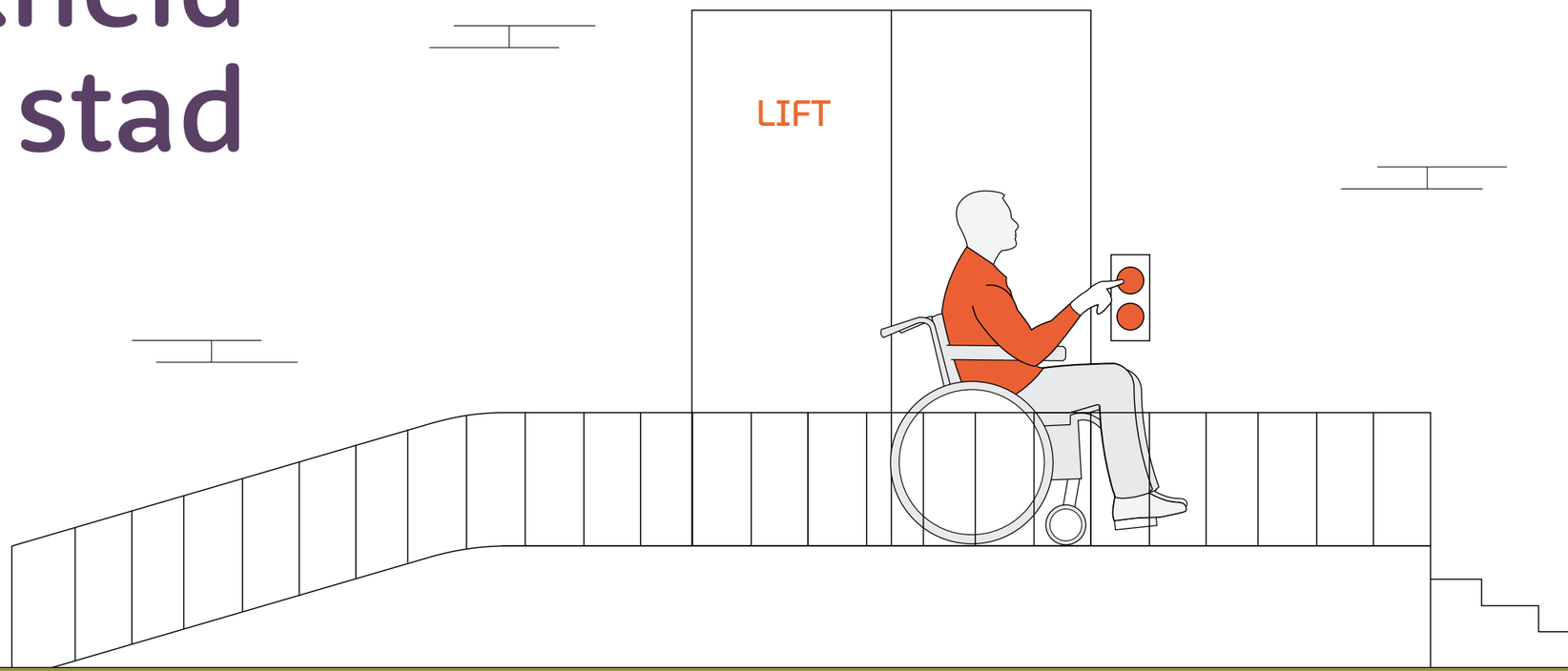

Meedoen en erbij horen. Wie wil dat nou niet? Dus ik Trevvel bellen om een rit te boeken naar een stadsgesprek met de gemeente over de toegankelijkheid van de stad. Ambtenaren wilden dolgraag van de gewone Rotterdammer horen wat hij of zij ‘nodig heeft’ om mee te kunnen doen. We waren allemaal uitgenodigd om daarover in het Timmerhuis ‘onze ervaringen te delen’.

Het boeken ging goed, jammer genoeg kwam de chauffeur drie kwartier te laat waardoor ik de inloop op de agenda van het stadsgesprek misliep. Ja, het Timmerhuis is toegankelijk voor mensen in een rolstoel. Tenminste, als de lift aan de zijkant van de houten entree het doet. Sta je daar alleen, dan moet de bel naar de receptie het wel doen om contact te krijgen. Bij toeval kwam een beveiliger terug van zijn lunchpauze, hij ging hulp halen. En uiterst vriendelijk hielpen de medewerkers van de receptie mij binnen. Aan de welwillendheid van de mensen ligt het zeker niet.

Meedoen en erbij horen. Dat willen we allemaal wel. Dus ik die middag honderduit vertellen over hoe fijn het zou zijn:

- als voor slechtzienden looplijnen op het trottoir van de Coolsingel zouden worden aangelegd
- als de gemeente haar verantwoordelijkheid zou nemen voor het doelgroepenvervoer en kwaliteit als eerste en enige criterium in de aanbesteding voor dit vervoer zou hanteren
- als je in de toekomst niet langs een enorme hoeveelheid loketten zou hoeven voor de aanvraag van voorzieningen om je inkomen op ongeveer het absolute minimum uit te laten komen
- als de gemeente werk zou maken van bestaanszekerheid voor mensen in armoede
- als de gemeente je zou vertrouwen als je iets aanvraagt in plaats van de bewijslast bij jou te leggen

En zo kon ik nog wel even doorgaan. De reacties van de aanwezige ambtenaren waren hoopgevend: ‘wat goed dat je dit deelt’, ‘we zouden vaker met ervaringsdeskundigen in gesprek moeten gaan’, ‘wat fijn om zo met elkaar in verbinding te zijn’ en ‘hier krijg ik nou echt energie van’. Aan hun welwillendheid lag het zeker niet.

Dit stadsgesprek vond plaats in 2015. Tien jaar later heb ik een afspraak in het Timmerhuis. We gaan het hebben over de toegankelijkheid van de verkiezingen. Ik ben dertig minuten te laat omdat Trevvel mij alleen in een combi-rit kon afleveren waardoor ik een uur deed over een ritje van hemelsbreed vijf kilometer. De lift bij de houten entree van het Timmerhuis weigerde dienst. Gelukkig kwam er net een beveiliger terug van zijn lunchpauze. Laten we het over de rest van het verlanglijstje maar niet hebben. Dat slurpt energie.

R. Varingsdeskundige



Dr. Erna Hooghiemstra, lector Sociale Innovatie aan de Hogeschool Rotterdam

Niemand wil terug naar vóór 2015

Sociale innovatie is onder meer bijdragen aan andere manieren van werken tussen professionals en met burgerinitiatieven. Dat betekent meer participeren van de mensen om wie het gaat. Dat vraagt andere competenties van professionals. Dr. Erna Hooghiemstra, lector Sociale Innovatie aan de Hogeschool Rotterdam, ziet sociale innovatie als een van de sleutels die verbeteringen in het sociaal domein teweegbrengt.

‘Decentralisatie is een middel om te komen tot transities’, zegt ze. ‘Ik kan eigenlijk niet zeggen of de decentralisatie wel of niet geslaagd is. Wat zeker is verbeterd is dat we steeds meer uitgaan van de kracht van nabijheid. Bewoners kunnen heel veel zelf en inmiddels wordt dit gedachtegoed breed onderschreven. Ik durf ook te stellen dat niemand terug wil naar vóór 2015. Ik denk vooral dat we toe zijn aan een volgende fase in de decentralisatie.’ De bewustwording van de voordelen van krachtenbundeling is toegenomen, nu nog zorgen dat de manier van werken ook echt kan veranderen.’

Problemen dicht bij de burger oplossen is een van de uitgangspunten van decentralisatie. Volgens Erna Hooghiemstra is daarvoor nodig dat je professionals met inwoners laat samenwerken. Wil je zo werken, dan vraagt dit een ander systeem. Je kunt met deze manier van samenwerken immers niet meer precies vaststellen wat ieders bijdrage tot een behaald resultaat is geweest. Als professional moet je dus leren niet alleen je expertise in te zetten maar die te laten aansluiten bij wat burgers (misschien wel beter dan jij) kunnen. Daarmee is de inzet van een professional niet goed



financieel te verantwoorden, terwijl die wel nodig blijft. Want burgers kunnen het ook niet alleen. Dáár moet je het systeem op aanpassen. Er ontstaat een collectieve verantwoordelijkheid.’

Afgezien van de huidige werkers vraagt deze benadering in de opleiding voor sociaal werkers ook om verandering. Nu zie je dat zorgprofessionals zorgexpertise meekrijgen en welzijnswerkers welzijnsexpertise. Dat zal voor een deel meer domein overstijgend moeten worden. Hetzelfde geldt voor de aansluiting tussen het welzijn en zorg systeem: helemaal een lastige opgave.

Inhoudelijk is iedereen het er wel over eens dat deze werkwijze iets oplevert, namelijk een betere kwaliteit van leven. Bijvoorbeeld in een initiatief als het Wijkpaleis zie je de warme kracht van mensen die daar op vrijwillige basis activiteiten organiseren.



‘Het is lastig het systeem opnieuw in te richten, zeker als wethouders erg aan hun portefeuille hechten. In kleinere gemeenten zien we wethouders die meer domeinen in hun portefeuille hebben en dan wordt het al snel gemakkelijker om domein overstijgend te werken.’

Collectieve verantwoordelijkheid

‘In een nieuwe fase van decentralisatie zullen we over schotten heen moeten leren kijken. Hoe vul je elkaar aan? Dat is mogelijk te maken door collectieve verantwoordelijkheid te introduceren. Laat zien wat dit oplevert, dan wordt het succesvol’, aldus Erna Hooghiemstra.

Werkplaats Sociaal Domein Zuid Holland Zuid

Wetenschappers krijgen nogal eens te horen dat ze de leefwereld van mensen vanuit een ivoren toren bekijken. Dat kun je niet zeggen van dr. Erna Hooghiemstra, lector Sociale Innovatie aan de Hogeschool Rotterdam. Met haar collega’s én met een groot aantal maatschappelijke organisaties in de regio Zuid Holland Zuid, waaronder de Brede Raad 010, onderzoekt zij allerlei thema’s in het sociaal domein. Met deze onderzoeken levert de Werkplaats een belangrijke bijdrage aan de kennis die ten grondslag ligt aan de ontwikkeling van nieuw beleid en de toekomstige professionals.

Voor Merel (38) volstaat haar minimuminkomen niet

‘Ik kan nu totaal niet rondkomen. Ik heb nauwelijks genoeg voor de vaste lasten. Ik heb de verwarming afgesloten. Dat kan ik niet betalen. Ik ben daardoor nu wel voortdurend ziek: het is steenkoud in huis. Per maand houd ik maximaal 50 euro over om van te leven: eten, kleding, ritten met Trevvel, medicijnen. En dan heb ik mazzel, want soms houd ik maar 30 euro over.’

‘Ik maak me vaak zorgen over de ziektekosten. Eenmaal per jaar zou ik een groot onderzoek moeten krijgen voor mijn hart en aangeboren aderafwijkingen, maar dat doe ik nooit omdat we zoveel geld niet kunnen missen. Mijn cardioloog weet dat, daarom kom ik om de twee jaar langs. Ik weet dat het gevaarlijk kan zijn voor mijn gezondheid, maar ik moet keuzes maken.’

citaten
van Rotterdammers



Joan Titarsolej

Horen, zien en pleiten voor een eerlijk Rotterdam

Omzien in verwondering. Dat doet Joan Titarsolej zo nu en dan als ze terugblikt op haar eerste jaren bij de Brede Raad 010. Daarna denkt ze snel weer vooruit over hoe we het zo eerlijk mogelijk kunnen maken voor alle Rotterdammers.

‘Op de schouders van de kwartiermakers uit 2015 is stevig doorgebouwd’, zegt Joan. ‘Het aantreden van een nieuwe coalitie in 2022 betekende mouwen opstropen voor onze adviesteams. We hebben veel nadruk gelegd op schulden- en armoedebestrijding, jeugdbeleid en -zorg, dat na Corona in een deplorabele staat verkeert.’

‘Daarnaast was het advies over de Lokale Agenda Toegankelijkheid (LAT), gevraagd door de gemeente, een stevige en veelomvattende klus. Opmerkelijk was dat we voor het opstellen van deze adviezen de banden met gemeentelijke medewerkers aantrokken.
We hebben een bewuste keuze gemaakt om ‘aan de voorkant’ van het beleidsproces input te geven. Zo organiseerden we voor Rotterdam Onbeperkt en andere afdelingen, professionals in de zorg en uiteraard de ervaringsrijke Rotterdammers een geanimeerde bijeenkomst, die veel bouwstenen opleverde voor het LAT advies. Inmiddels maken we ons op voor een vervolg daarop.’

‘In de tien jaar van zijn bestaan lieten Rotterdamse ervaringsdeskundigen, ouders, jongeren en professionals hun stem via spreekbuis van de Brede Raad 010 horen. Het waren tien jaar van vragen stellen, luisteren, adviseren, spiegelen en soms confronteren. Maar altijd constructief, voor de goede zaak: het Rotterdamse gemeentelijk sociaal beleid menselijker, rechtvaardiger en (niet te vergeten) toegankelijker maken.’

‘Samenwerken met gemeente, professionals en de welbespraakte leerlingen van de Mytylschool De Brug bleek ook de goede formule voor het advies ‘(fysiek) toegankelijk onderwijs’. Met de gewenste impact: de adviezen zijn ingeplant in de systematiek en procedure van de gemeentelijke planning. Het heeft ook bijgedragen aan het eindelijk erkennen van 010Toegankelijk, de deskundige, onmisbare adviseur bij gemeentelijke bouwplannen en inrichting van de Rotterdamse buitenruimtes.’

‘Toegankelijkheid gaat verder dan een hellingbaan, rateltikkers bij oversteekplaatsen, belijning van stemlocaties of een tolk. Het gaat over écht en overal meedoen en erbij horen: op school, in de wijk, op de arbeidsmarkt, in het verkeer. Daar blijven we aan werken, ook na de verkiezingen in mogelijk een nieuwe coalitie. De relatie met de gemeente blijft constructief en kritisch. En kan soms dus schuren als er te weinig met de flinke oogst aan adviezen uit de praktijk wordt gedaan. Op de drempel van ‘het ravijnjaar’ is het nog belangrijker dat de Brede Raad 010 nog scherper in beeld krijgt voor welke Rotterdammers de gemeente een extra stap moet (blijven) doen. Dus gaan we nog dieper onze netwerken en onze wijken in. Tien jaar Brede Raad 010 laat zien: ervaringskennis is onmisbaar. Voor ons blijft het horen, zien en pleiten voor een eerlijk Rotterdam.’ ■

Mevrouw M. over de hulp voor haar kind

Toen haar zoon drie was bleek hij ADHD en woedeaanvallen te hebben. Zeven jaar lang was hij zonder resultaat onder behandeling bij een zorgaanbieder, totdat zij besloot in actie te komen: ‘Ik ging naar de huisarts. Hij stuurde me door naar het wijkteam. Bij het wijkteam werd al snel de mogelijkheid van een Pgb (persoonsgebonden budget) geopperd. Zo kwam ik terecht bij een kleine psychologenpraktijk. De aanvraag ging heel goed. Binnen een week was de hulp geregeld. Na een half jaar zag ik mijn zoon veranderen. De zorg was afgestemd op mijn kind en als ouder krijg ik handvatten hoe ik om kan gaan met de woedeaanvallen van mijn zoon.’

‘Als ik wethouder zou zijn, zou ik zorgen dat grootschalige organisaties onder de loep worden genomen en dat er meer kind-centraal gewerkt zou worden. Als wethouder zou ik veel meer stimuleren dat zorgverleners bij mensen thuiskomen en een kind meemaken in de thuis- en schoolsituatie. Mijn kind krijgt nu eindelijk de hulp die nodig is.’

citaten
van Rotterdammers

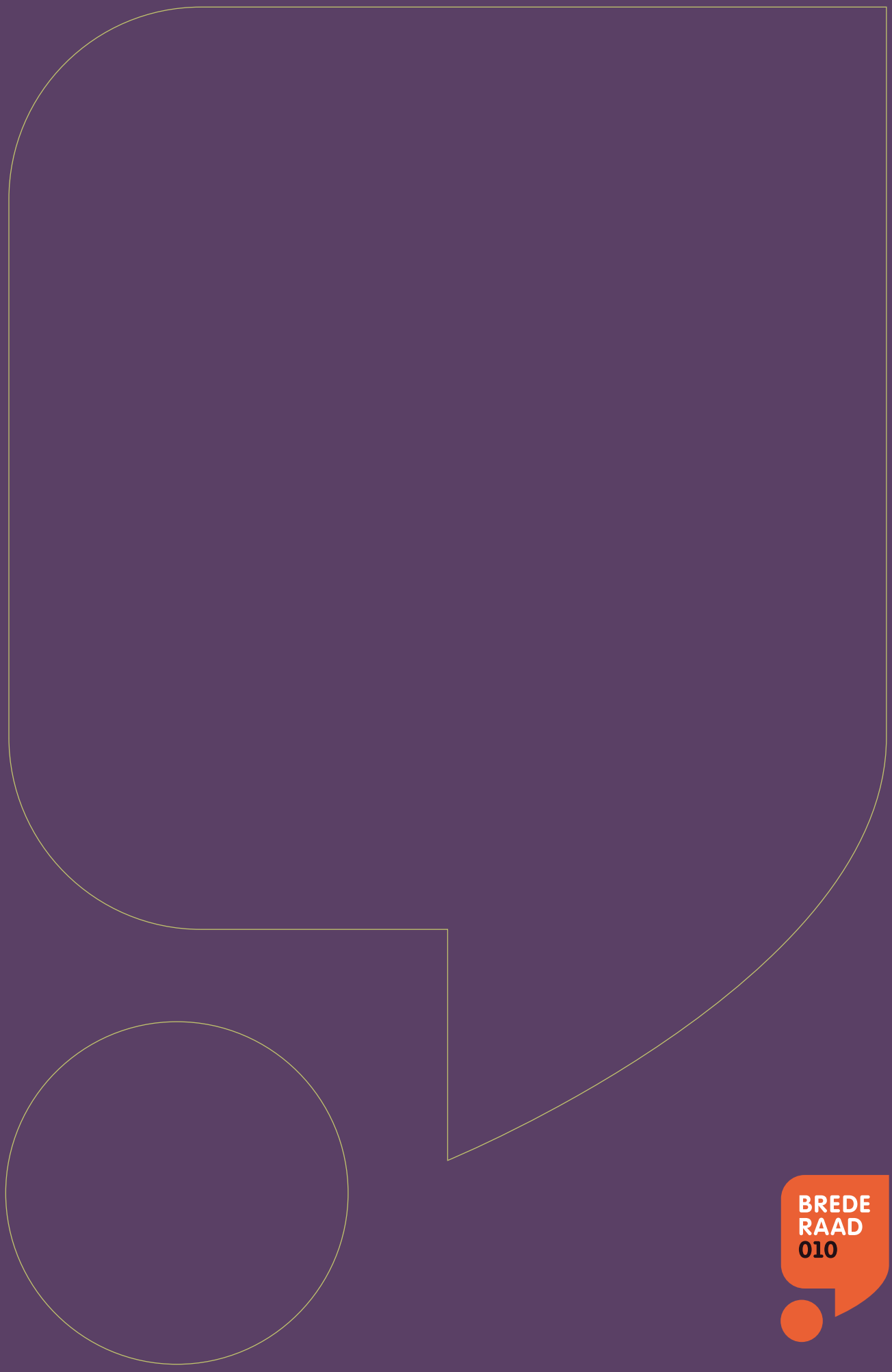
BREDE
RAAD
010